

Extrait du CGTCatalunya.cat

<http://cgtcatalunya.cat/spip.php?article12547>

És el canvi del model productiu la solució a tots els mals?

- Actualitat - Articles opinió -

Date de mise en ligne : divendres 11 d'agost de 2017

CGTCatalunya.cat

Dins la sèrie 'La desposseïció quotidiana', l'autora desmitifica el mantra del canvi de model productiu com a fórmula màgica per millorar l'economia i planteja que el problema és el sistema de relacions de producció en què s'insereix, el capitalisme.

Una de les frases més recurrents entre els tertulians dels mitjans de comunicació és la necessitat de canviar el model productiu per tal d'emular països com Alemanya, els Estats Units o Dinamarca. Però, què és el "model productiu"? I, quines repercussions té per al nostre benestar?

D'una forma molt simple podríem definir el model productiu com el que produeix un país i com ho produeix. I això ens afecta de diverses maneres: el què es produeix determina si es necessitaran més o menys treballadors i de quin tipus seran (més o menys qualificats, per exemple), si els productes que produïm generen més o menys valor afegit i quina part d'aquest valor afegit es quedarà en el país (repercutint doncs en el nostre nivell de renda), entre d'altres. El com es produeix també té repercussions sobre l'ocupació, però també sobre altres elements com, per exemple, el medi ambient. Finalment, el model productiu també acabarà determinant com es distribueix l'activitat econòmica sobre el territori.

Si bé el model productiu té importants repercussions sobre la vida en societat, en un sistema capitalista, les decisions sobre el model productiu es prenen molt lluny de la ciutadania. Són les empreses les que decideixen què produir (en funció dels beneficis que esperen obtenir), com produir (en funció dels seus costos de producció i de la tecnologia de què disposen), i on situaran les seves activitats (deslocalitzacions i relocalitzacions). És cert que les regulacions estatals poden incidir en les decisions que prenen les empreses: les regulacions mediambientals, per exemple, poden condicionar la forma de produir, o bé, els governs poden intentar promoure determinats sectors econòmics mitjançant les anomenades 'polítiques industrials', si bé aquestes polítiques, en el nostre país, estan molt limitades per les polítiques de la competència de la Unió Europea i els tractats internacionals de comerç.

Així doncs, un primer element que hem de tenir en compte és que la configuració i/o la transformació del model productiu respon exclusivament a les necessitats d'acumulació del capital i no a les necessitats i voluntats de la ciutadania, i que els governs cada cop tenen menys instruments per a incidir en la configuració del model productiu.

Des de la crisi dels anys 70, ens trobem en un important procés de transformació del model productiu global. Les noves tecnologies han facilitat la fragmentació dels processos de producció, és a dir, que els diferents components d'un producte es produeixen en localitzacions diferents. S'articulen així 'cadena de valor globals', controlades normalment per grans empreses transnacionals que són les que controlen la cadena i s'apropien de la major part del valor que genera.

El sistema s'ha tornat més inestable. Aquestes cadenes de valor globals estan en contínua reconfiguració: els centres de producció van canviant a mesura que apareixen nous competidors capaços d'oferir costos inferiors (sovint, a costa de major explotació laboral o regulacions ambientals més laxes) o que les noves innovacions converteixen en obsolets sistemes i productes. Però els nuclis decisoris d'aquestes cadenes rarament canvien, continuen estant en mans de les mateixes oligarquies productives i financeres. Els estats han reduït el seu paper al de 'comparses' d'aquestes empreses, a facilitadores del seu procés d'acumulació (per exemple, mitjançant reformes laborals, avantatges fiscals, etc.). Són doncs els nuclis dirigents de les grans corporacions els que acaben decidint què es produeix, què exporta i importa cada país, i conseqüentment, quina és la seva posició en l'economia global.

El discurs de canvi del model productiu emfatitza la necessitat d'atreure i mantenir en el territori nacional els sectors de més valor afegit (per exemple, els sectors més tecnològics o l'automòbil) o aquelles fases de producció de la cadena de valor global que generen més valor (les etapes de R+D o el màrqueting, per exemple). Però en cap

És el canvi del model productiu la solució a tots els mals?

moment es qüestiona qui s'apropia del valor afegit generat (si els treballadors o els empresaris, si el capital estranger o el nacional) o com es reparteix el valor generat (si beneficia al conjunt de la població -mitjançant millores en l'Estat del benestar, per exemple- o bé és absorbit per una elit).

Aquesta 'omissió' és crucial, i més en un país com l'Estat espanyol, on els treballadors s'apropien de poc més del 47% del Valor Afegit Brut (VAB) generat, quan en països com Dinamarca, Alemanya o França aquest percentatge supera el 50%. Per contra, els beneficis empresarials suposen el 42% del VAB mentre que a Dinamarca o França aquest percentatge és del 34% (38% a Alemanya), segons dades d'Eurostat (2017).

Un segon element que hem de considerar és que tampoc podem esperar que el canvi del model productiu sigui una panacea que millori sempre el benestar de la població, cal veure com es reparteix la renda que aquest model productiu genera. De fet, podem observar com fins i tot en els països amb models productius més avançats, basats en sectors de més valor afegit, més tecnològics, etc., la participació dels salaris en la distribució de la renda no ha deixat de disminuir des dels anys 70 i hi ha creixents dificultats per millorar la qualitat de vida de les seves poblacions, igualment sotmeses a explotació, a l'atur i al deteriorament dels estats de benestar, etc.

En definitiva, el problema de fons no és tant el model productiu, sinó el sistema de relacions de producció en què aquest model productiu s'insereix, el capitalisme. Un sistema on la configuració del model productiu no depèn de les necessitats i la voluntat de la població i on cada cop és més difícil millorar les condicions de vida sense entrar en contradicció amb el motor del sistema, la cerca del benefici privat.

* *Victòria Soldevila és membre del Seminari d'Economia Crítica Taifa. Aquest article publicat a la [Directa](#) forma part d'una sèrie monogràfica al voltant de l'informe 'La desposseïció de la vida quotidiana'.*